

Megjelenik mindennap a délutáni órákban.

Előfizetési díj:
Egész évre 12 ft, félévre 6 ft, év-
negyedre 3 ft o. é.

Szerkesztői szállás: belső-tordautca 122. sz.
Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet
hátsó részében.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASZATI NAPILAP.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 1-szer
7 kr. 2-szor 6 kr. 3-szor 5 kr. s egyzeri beállítás
után 30 kr. belyegdíj. — Hirdetések felvételnek
Helyben: a kiadó-hivatalban és Demjen László
könyvkereskedésében. Pesten: Zeisler M. (Király
utca 60. sz.) Bécsben: Hansenstein és Vogler
nél (Neuer-Markt 11. sz.) Oppeli Alajosnál (Wol-
zeile 22. sz.) Rudolf Mosse off. Zeitungs-Agent
Nyititéri cikkek:
sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szer-
kesztőséghez címzendők. — Előfizetések s hir-
detési díjak a vidékről a szerkesztőséghez, hely-
ben a kiadó-hivatalhoz küldendők be.

Ne csináljunk roszt vért!

(Brrr.) Dörgedelmes cikkek jelent meg a napokban a „Hon“ hasábjain, mely a jelen magyar kormány külpolitikáját elnevezi „erélytelen“-nak, „ügyetlen“-nek, s bár nagy okosan beismeri azt, hogy a külpolitika csinálás nem egyedül az Andrássy gróf ressortja, — vádjainak, lenéző kritikájának alapjául következőket sorol fel:

Egy év előtt Törökország feltétlenül felénk gravitált; ma Ausztria lágymeleg magatartása s Oroszország ravaszága folytán hajlékonyra lett — t. i. — ezt P. Sz. K. kifejezte —, az orosz felé;

Szerbia határozottan barátságos hatalom volt velünk; ma a magyarországi izgatónak sikerült ellenünk hangolni, s Szerbiában és a határvidékben határozott ellenséges indulat kezd irántunk lábra kapni;

Horvátországban pedig a magyarellenes párt verődik többségre;

Románia velünk szemben minden nemzetközi conventiót, sőt a saját érdekeit is ép úgy sújtó vasúti összeköttetés létrejöttét is akadályozza és megtagadja, a dolgok újabb fordulata által pénzügyi tekintetben is csapást mérhet reánk.

Már, ha ezek a dolgok mind így is állanak, még akkor is különös elmebizomódást van szükség, míg valaki odáig jut el, hogy azok miatt „erélytelen“-séggel, „ügyetlen“-séggel vádolja a magyar kormányt.

A diplomatai képviselőben, még kevés hazafi foglalt helyet e sajnos, de igaz; hanem ha azokat biznák meg magyar részről a diplomatáskodással, kik még saját belügyeinkben sincsenek kellően tájékozva; kik benn a hazában szemlélik a nemzetiségi izzó parázst a külizgatások benyuló szálait, de e forrás és szárazság dacára még is válgó azt piszkálják, szitogatják; kik el tudnak ülni a Miletesek és Babesek mellett con amore, — Mocsonyit meg is tudjuk bámulni, de Magyarország szabadelvű újjászületésének vezéreit csak azért, mert deakpartiak minduntalan nemzetellenes intenciókkal és tettekkel vádolják: ha ezeket az urakat állítanak az államügyek intézéséhez — óh! akkor a külpolitikai horoscopia csakugyan nagy veszedelmet jelezne, talán hozna országunkra.

A „Hon“ jelzett cikkiróján meglátszik, hogy ő sem született diplomata, s ezért, önmagából indulván ki, ép oly ügyetleneknek hiszi a török diplomatákat is. Ne higgye P. Sz. K. azt, hogy a török államférfiakat elámtja Ignatieff; tudják ezek, ki rejlik az álarca mögött; lám ezek a rövidszű török diplomaták már Lengyelország első felosztása előtt belátták volt, mivé növi ki magát az orosz, ha e nemzetet megdöntheti, s ő egyedül voltak ezt megelőzendők kardot ellene, — míg a többi Európa bölcssei mentére hagyták a dolgokat; ez is arra mutat, hogy a török nem olyan ügygyű, mint azt némelyek róla feltételezik. Ezek a jámbor törökök csak annyira fogják vinni a „hajlékony“-ságot a rokonszenvet mutató oroszokkal szemben, mennyi szükséges a jóhiszeműség feltüntetésére; de mihelyt az orosz-poros entente cordiale előtt meghököltek többi Európa levetkőzi az észlelhető lethargiát, ismét oly erélyes fegyvertárs álland szembe a Dunánál és Kis-Ázsiában a moszkovitákkal, a milyennek láttuk őt az 50-es években Kalafatnál, Szilisztriánál. Nem áll tehát az, mintha e szövetségünk elvesztettük volna; hanem is vesztettük, mert ép az ő érdekei tanácsolkák őt azon utra, melyen nekünk is haladni kell és nem arra, melyen a moszkovitáknak, s a mely mindig szembeállítandja a szultánt a cászár ő felségével.

Igaz, hogy Szerbiában a hangulat irántunk ma kevésbé barátságos; de ezt nem a politika okozta; hisz Beust külpolitikája nagy szolgálatokat tett e kis országnak már Belgrád átengedésének forcrozásával is; a magyar kormány pedig mindig túlélezékeny volt irántuk. Ha egy törvényszéki ítéletből is izgató anyagot facsartak ki az ellenünk agitáló illyr-délszlávok néhány kolompasai, ez sajnálatra méltó; hanem az épen nem talál a szabadelvű fellegáshoz: hibáztatni a kormányt azért, hogy az igazságszolgáltatás menetére nem alkalmazta a politika nyomását; ha tette volna, ez lesz vala legnagyobb hibája. Különben ez a félreértés csak mulékony balra hullázmást okozhat a szerb nemzet kedélyében s így rövid időn nem fogják kormányunknak imputálni azt, vagy nemzetünket tenni felelőssé azon állítólagos részrehajlásért, mellyel néhány lelkiismeretlen izgató vakmerően vádaskodni merészkedett. A barátságot itt is közös érdek javasolja, ez pedig előbb-utóbb legjobb és legsikeresebb kiegyenlítő.

Hogy a román túlzók valaha jó akarattal viseltettek volna irántunk, ezt még P. Sz. K. sem állítja; ezt tehát a rossz külpolitika s kormányunk el sem játszhatta.

Ugyan miben áll tehát az a fennen hangoztatott erélytelenség, ügyetlenség?

A török államférfiakat nem tereltük az orosz karjába, többek közt azon egyszerű okból, mert azok sokkal okosabbak, minsem halálos ellenük karjaiba tereltessék magukat.

A túlzó szerbek fenekedésének sem oka a parlamentáris kormány, mert nem nyulhatott bele az igazságszolgáltatás gépezetébe. A Bratianokat igaz, hogy megnyerni nem igyekezett, ez teljes lehelten is lenne, azon-

ban el sem idegeníthette azokat, kik tájékozó dühökből egy percig se jőzanodtak ki. A felhozott vádokokból tehát nem illik az erélytelen, ügyetlen epitheton a deakpartí kormányra. (Más okokat kérünk.)

Hanem más kérdés az, nem illik-e mindkettő azokra, kik a nemzetiségi agitatorokkal is vállaltak, csak hogy valami uton a hazafias és előrelátó Deák-párt többségét megbuktassák; kik elismerik azt, hogy ezek az agitatorok a legszelsőbb dolgokkal fenyegetőznek, de azért velők egy sorban állva hangoztatják a mi pártunk ellen a „hazafiatlanság, a nemzetellenesség“ az ország megrontásának súlyos vádjait, holott őket látjuk együtt azon urakkal, kik Magyarországot széttagolni tartanak legelső teendőjüknek, mihelyt azt megtehetnék. A kik ezekkel és így járnak el, azokra legalább is reáillik az eszélytelen és ügyetlen cím, azok a diplomatáról hallgassanak.

Lapszemle.

A „Pesti Napló“ örömet fejezvé ki, hogy a kereskedelmi miniszterium kebelében egy felsőbb kereskedelmi tanoda felállítására az előintézkedések szorgalmasan megtételnek, azonban óhaját fejezi ki, hogy ez tüzélet célirányosan rendeztessék be. Eddig csak Páris és Antwerpen bírály felsőbb keresk. tanintézetek, melyek azért virágoznak, mert nem pusztán a kereskedelmi szak-tudományokra szorítkoznak, hanem az üzleti élet legfőbb arányait, a világ forgalmi viszonyok, az állam és közgazdaság helyzetének ismertetését, politikai számtant stb. is felkarolják, s azért nemcsak a kenyérgesetből kereskedők, de távirat, pénzügyi hivatalnokok, consulkok is stb. üdvösn látogathatják, azért óhajta, hogy a nálunk létesítendő ily felsőbb intézet is az összes közgazdasági üzletkörre képezzen egyéneket.

A „Reform“ meddőnek találja a középtanodai tanáregylet közgyűlését, mely csak szegénységi bizonyítványt állított ki (tehettelségünkről), úgy mond, mert egy gyakorlati indítvány sem tétetett a görögnyelvre nézve adott figyelemre méltó pedig elvetetett. E meddőség okát abban találja, hogy nem régebben nyújtott be a terület egy tanrendszert javaslatot a kormányhoz. Azonban ehhez is hozzá kellett volna szólni, mert tán csak nem hiszik tökéletesnek, különben minek jöttek Pestre? Pedig o rendszer hiányos, mert egyrészt több elemi kérdést feltételez, mint van, másrészt az ugynevezett észlelő tanulmányokkal halmozza el a tanulót; hiányos a módszer, így például nincs meg (még a növény-, ásvány-tannál sem) a szemléleti oktatás, sőt még a nyelvek tanítása is ellenkezik a paedagogia elveivel, grammatikán s nem gyakorlaton kezdve az oktatást, és még az anyanyelvénél is megüli a szószálhasogató elmélet az értelmes fellegást stb. E hiányok nagyjából való felemlítésével csak azt akarta a „R.“ feltüntetni, hogy van anyag a discussióra, s e hibák orvoslását leginkább a tanároktól, nem a kormánytól vagy törvényhozástól lehet várni.

A „Pest. Lloyd“ örömmel konstatálja, hogy a socialismus hazánk földében nem verhet erős gyökeret. Noha a fogoly munkások ügyében megindított vizsgálat kideríté, hogy a socialismus Pesten is kifejtette internationalis zászlóját, a mozgalom mindjárt kezdetben, tápanyag hiányában semmiségbe veszett. Nálunk a munkás igen keresett, az élelem aránylag olcsó, s democrates szellemű alkotmányunk lehetővé teszi a jogos törekvések békés utoni elérését. Nincs tehát ok, a miért a munkások tömegesen fellázadnának. Ha dacára ennek olykor csekélyebb mérvű zavargások és strikek fordulnak elő, a tapasztalás tanítja, hogy ezek ellenében a hatóság mérsékelt eljárása a legjobb óvszer. Ha ezt a pékek utóbbi munka szünetelésénél is szem előtt tartják, nem kerül volna a dolog politikai perre, melyet az állam érdekében lehetőleg kerülni kell, de ha már mint a jelen esetben elkerülhetlenné vált, úgy méltán kívánhatni, — hogy az eljárás minél gyorsabb legyen.

A „Kol. Közl.“ eredeti távsürgönye.

Bécs. Bismarck herceg aug. 17-re érkezik Salzburgba, Beust Gasteinban marad.

Róma. A pápa ereje folyton fogy; az aranytrón s a „nagy“ nevet is visszautasítja.

Szt-Pétervár. Az orosz katonai iskolák tisztjelöltjeit megkétszerezték.

Konstantinápoly. Az egyiptomi alkirályval való kibékülés valószínű. Ignatieffet fontos utasításokkal szeptember elejére várják.

Gastein. Vilmos császár ide érkezett Beusttal, ki üdvözlétre sietett, több percig nagyon barátságosan beszélt.

Salzburg. Hirszerint Bismarck és Beust két napig fognak itt tanácskozni.

Legújabb táviratok.

Bécs, aug. 14. A „Presse“ egy konstantinápolyi sürgönye szerint a rumén kérdés már véglegesen békés utra terellett. A rumén fejedelmnek a szultánhoz inté-

zett levele igen megnyugtatólag hatott. — A kamara valószínűleg vissza fogja vonni a vasúti kötvények ügyében hozott határozatot.

London, aug. 14. A dublini Phoenix-parki népgyűlés felosztása miatt tiltakozásra összehitt meeting tegnap 8000 egyén jelenlétében a Hyde-parkban megtartott. Ezen alkalommal heves beszédek tartottak a kormány ellen. Wales déli részében a szénmunkások munkabeszűntetése miatt félnek. Az önkéntesek parancsot vetek, hogy készen legyenek.

Belgrád, aug. 11. A Skupstinára f. hó 18-án kezdődnek meg az egész országban a választások. Ugy látszik, hogy a szabadelvűek fognak tulsulyra jutni.

Berlin, aug. 14. Bismarck herceg esti 8 óra 30 perczkor Münchenen át Gasteinba megyen. A „Kreuzztg“ alaptalannak nyilvánítja a hírt, hogy a dotációk már mint ki volának osztva.

Berlin, aug. 14. A „Reichsanzeiger“ egy törvényt közöl, mely a birodalmi alkotmányok 33. szakaszát, mely kimondja, hogy Németország egy vám és kereskedelmi területet képez, 1872. jan. 1-től kiterjeszti Elsass és Lotharingiára is.

A „Nationalztg“ megczáfolja a francia lapok híreit a párisi erődök a Seine s Seine et Oise departementek kiürítése iránt állítólag megindult alkudozásokról szóló híreket.

Ad 9411. — 4133. IV. 1871.

Rendelet.

Egy újabb mellék-állomásvezetők képezését célzó táviratási tanfolyamnak megtartása szükségessé válva annak csupán nők számára Pesten folyó év szeptember 1-én leendő megnyitása elrendeltetett.

Ezen legálább hat hétig s legfeljebb két hónapig tartó tanfolyamba felvételnek azon 18 évet már betöltött de a harminczadik évet még tal nem haladt, hivatalviselésre alkalmas, fedhelten erkölcsű s magaviseletű, egészséges testalkotú s a magyar korona területén született nők, kik egy felsőbb köz vagy tanításra jogosított magán leány-növeldeit kielégítő sikerrel végeztek, magyarul és németül beszélnek és ugyanezen nyelveken tisztán, könnyen olvashatólag írni tudnak; megjegyeztetvén, hogy más honi vagy idegen nyelvek tudása az illetőkre nézve különös előnyül fog szolgálni.

Az ezen tanfolyamba belépni kívánók kötelesek erészbeni kérelmüket sajátkezőleg írva és a fent említett megkívántatóságot igazoló okmányokkal, ugymint: keresz- vagy születési levéllel, erkölcsi, orvosi és iskolai bizonyítványokkal felszerelve a pesti magy. kir. távirat-igazgatósághoz (Pest, Lloyd-épület 1-ső emelet) legfőbb augusztus 25-ig benyújtani; a férjeztettek vagy özvegyek kérelmükben ezen körülményt, valamint neta-láni gyermekeik számát is említék meg.

A kitűzött határidőn túl beérkező, vagy a szükséges-elméleti előkészütségről s más megkívántató tulajdonságokról szóló bizonyítványokkal tel nem szerelt kérvények nem fognak tekintetbe vételni.

Minden tanfolyam-hallgató kivétel nélkül köteles a beiratás alkalmával az ekkor neki átadandó szolgálati utasítás és táviratérkép egy-egy példányáért 2 forintot osztr. értékben a főállomás gondnoka kezébe letölteni, más díj fizetésére azonban semmi szín alatt sem kötelesek.

A magyar nyelven előadandó tantárgyak lesznek:

- 1) Népszerű villamosságban.
- 2) Gép- és kapcsolásban.
- 3) Földrajz, különös tekintettel a távirat-hálózatra.
- 4) Szolgálati utasítás.
- 5) A távirat-vezetők építésének főbb elvei.
- 6) A gyakorlati távirat-szolgálat.

A tanfolyam bevégeztével a hallgatókkal minden előadott tárgyból és a nyelvekből részint szóbeli, részint írásbeli szigorú vizsgálat fog tartatni, a táviratigazgató vagy építés vezetés és felügyelete alatt. Azok, kik a vizsgát sikerrel állották ki képességüket igazoló bizonyítványt nyernek, a letelt vizsgához és szorgalmukhoz képest érdemük szerinti sorozatba iratnak s az üresedésbe jött állomásokra ily renddel 300 ft évi fizetéssel és szabad lakással nyugdíjra való igény nélkül mellékállomás-vezetőnökké fognak kinevezeteni.

A kik gyenge vizsgájuk miatt nem találtaknak képeseknek pótvizsgára ugyan nem bocsátatnak, de még egy második tanfolyamra fölvetethetnek azonban, ha akkor sem kapnak legálább „képes“ osztályzatot, többé egy további tanfolyamra fel nem vehetők, sem osztályzatukat új vizsgával ki nem javíthatják és mellékállomás-vezetőséggel még mint magán vállalkozók sem bízhatók meg.

Oroszország statisztikája.

Az orosz táborok által szerkesztett (Vojenój statiszticeszkj Szbornyik) hadi statisztikai gyűjtemény Oroszországról sok érdekes adatot tartalmaz; ezek közül a „Golosz“ után közöljük a következőket:

Az orosz birodalom népessége keresztszámmal 80 millióra tétetik, ebből esik 4.427,922 Szibériára, 4.794,911 Finlandra, 4.507,531 a Kaukaszra és

1.059,214 a turkesztani kormányzóságra. A legnépesebb kormány terület (aránylag véve) a varsói, hol 3191 lakos egy négyszegű mérföldre esik, holott a legkevésbé benépesített kormánykerületekben, nevezetesen a archengelszkiban csak 20, a jakuszkiban Szibériában csak 3 és Amur vidékeken egyedül 2 lakos jön egy □ mére. A nyugati, északi és közép Oroszországban a női, a délben pedig a férfi népesség a túlyomó (a jaroszlavi kormányzóságban 418: 400 Beszarábiában pedig 88: 100 nő és férfi.)

A 9 egyetemet összesen 6175 tanuló látogatta. Közép számmal véve tehát Oroszországban csak 12,955 lakosra esik egy egyetemi tanuló, de ezen arány a lengyel tartományokban sokkal kedvezőbb, a hol minden 9000 lakosra, és legkedvezőbb Finlandban, a hol minden 2947 lakosra esik egy-egy egyetemi hallgató. Folyó évben a 3 német egyetem Münchenben, Lipésben és Berlinben 5043 orosz hallgató volt.

Az egyetemekre az orosz kormány 2 1/2 millió rubelt költ éventéként úgy, hogy a birodalomnak — Finlandot ide nem számítva — minden egyetemi tanuló évről évre 340 és a négy évi egyet. tanfolyam bevégeztével 1360 rubelbe kerül. Minden 12 egyet. tanulóra jön 1 tanár.

Fő- és alközép tanoda volt Oroszországban két év előtt 150, a melyekbe 38,869 tanuló járt. Minden egyes gymnasiumra közép számmal véve jön 259 ifju, s a birodalom összes népességét tekintve, találjuk, hogy egyedül 2020 lakosra esik egy gymnasiumi tanuló, s minden 600 ezer lakosra egy-egy gymnasium. De a lengyel és a balti tartományok ezen tekintetben is túlszárnyalták a tősgyökeres orosz vidékeket, mivel amott az arány mint 4:744 a balti vidéken pedig mint 4:957, tehát a legkedvezőbb szimben mutatkozik.

A 35 tősgyökeres orosz kormánykerületekben, a hol már a reform intézmények életbe hivatva, találtak 9955 elemi iskola. Itt tehát 4700 lakosra esik 1 népis-kola és 168 l. 1 elemi tanuló.

A 6 észak nyugati guberniumban van 1516 elemi iskola 54,602 tanulóval, a tősgyökeres lengyel tartományokban pedig 2032 el. iskola 121 ezer 633 tanulóval. Lengyelországban tehát minden 36 lakosra esik már egy elemi tanuló.

A mi a népnevelést illeti, a halti tartományok első sorban állanak, mert itt 93,254 iskola gyermek volt, a mely szám már minden 19 lakosra ad egy tanuló.

Végére az összes orosz birodalomban van 51 orosz vallásu papnövelde 15,585 tanulóval, mely szám-ból azt látjuk, hogy közép számmal véve minden egyes seminariumot 300 tanuló látogatta.

Comminimus és positivismus.

A londoni Pall-Mall-Gazette legközelebbi számában eme figyelemre méltó sorokat közli Harrison Frigyes jeles angol socialista tollából:

A közelebb lezajlott párisi nagy krízis minden esetre konstatálta, ha nem is oldotta meg teljesen a socialis kérdést. És miben is áll voltaképen o problema? Röviden abban, hogy a vagyon felfaltatta azon gépezetet, mely által a közmunka legfőbb, sőt számos esetben összes eredménye sajátjává válik. Tízezer bányász fáradoz pl. áldozva életét is, míg tíz főnök kölösönzi számokra pénzét és tapasztalatát, s legtöbb esetben csak az előbbi. És egy nemzedék alatt a tíz főnök roppant vagyont halmoz össze, a tízezer munkás pedig sirban vagy dolgházban rothad; pedig eme tízezer munkás legalább is épolly szükséges volt a nagy munkához, mint a tíz főnök. De mi több, a tíz főkepénzes gyakorlatilag törvényhozó, közigazgatási hivatalnok és kormány is egyszersmind; az ifjuság tanítója, a különböző hitvallásu papok mindnyájan az ő kreaturái. Gyakorlatilag ők hozzák és ők értelmezik a törvényt — az ország, a közvélemény s az isten törvényét; ők urai az összes társadalmi erőeknek.

A moralisták és oeconomisták egy eme főkepénzek érdekeinek megfelelő hitet álláltak fel, oly tant, a melyben ez emberek mostanság egyedül hisznek, hogy t. i. az emberiség üdvét az önzés utjának tántoríthatlan kötetése nagy mérvben előmozdítja. És valóban az ember egyedi kötelessége a versenyzés. Így történik, hogy az egész társadalmi erő legalább is tízezer uton azoknak előnyére van irányítva, a kik különben is vagyonosak. Ezek szokásból, öntudatlanul, sőt gyakorta némi vallásos kötelességi érzéssel saját céljaikra használják fel a társadalmi gépezetet. Angliában ez istentől áldott országban, míg a földbirtokosok egyedüli gondja újabb és újabb élvezetek fölhalmozásában áll, a parasztság mint igavonó barom él s mint hitvány eb árokban hal el; míg durgazdag kalmárok peerségért udvarolnak, több ezer hajós rothadt hajóban tengerre édesgelve nyomoruan vesz el; míg bányatulajdonosok paralyshatják magát a törvényhozást is, számtalan emberélet esik áldozatul a bányákban.

Ezzel ellentétben az európai józanul gondolkozó munkások a következőkben találnának orvoslást e társadalmi rákfene ellen. Az összes társadalmi erő, melyet — ugymondanak — eddig a tőke saját érdekeiben igazgatott, munkások által a munkás osztály előnyére vezetendő.

A törvényt nem oly módon kell jövőben alkotni és alkalmazni, hogy a munkás alárendelt helyzetben ma-

